

УПОВНОВАЖЕНИЙ Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298 7033

Міністерство юстиції України

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у Розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19-1 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України,

УВ
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№1819.2/23/39.1 від 24.02.2023
КЕП: Лубінець Д. В. 24.02.2023 15:26
5FB77F7B650371D0400000E88D010044560300

виконанням функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено грубі порушення прав людини на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності державної установи «Житомирська установа виконання покарань (№8)», у якій на час відвідування НППМ утримувались 830 ув'язнених та засуджених.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Згідно з положеннями частини 3 статті 50 Кримінального кодексу України покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність.

Частиною 1 статті 8 Кримінально-виконавчого кодексу України серед основних прав засуджених визначено право на гуманне ставлення до них та на повагу їх людської гідності; засуджені не повинні підлягати жорстокому, нелюдському або такому, що принижує їх гідність, поводженню.

Під час здійснення 07 та 08 лютого 2023 року відвідування державної установи «Житомирська установа виконання покарань (№ 8)», як місця несвободи, для виконання функцій національного превентивного механізму, встановлено, що в установі мають місце випадки порушення вимог щодо роздільного тримання ув'язнених. Зокрема, раніше засуджені особи утримуються з раніше не судимими, що може призвести до конфліктів серед утримуваних осіб, спричинення ними самоушкоджень та вчинення злочинів під час їх утримання в установі.

Так, під час вивчення камерних карт утримуваних осіб встановлено, що в камері № 221 утримувався вперше притягнутий до кримінальної відповідальності [REDACTED] разом із [REDACTED] який раніше притягувався до кримінальної відповідальності. Аналогічні порушення також встановлено в камерах №№ 216, 220.

Виявлений факт свідчить про те, що адміністрацією установи не здійснюється на належному рівні контроль за розміщенням в'язнів з

урахуванням сучасних методів організації належного нагляду та принципів динамічної безпеки, що призводить до порушення прав на особисту безпеку.

Також встановлено, що в установі порушуються вимоги статті 115 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – Кодекс), викладених у правилі 10 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями та пункті 18.1 Європейських пенітенціарних правил в частині дотримання норми площі в камері для однієї засудженої особи, яка в окремих камерах менша 4 квадратних метрів.

Так, з 88 камер для тримання засуджених до довічного позбавлення волі тільки в трьох камерах (№№ 258, 458 та 520) норма площі на одну засуджену особу відповідає встановленій законодавством.

Європейським судом з прав людини неодноразово констатувались порушення в установах попереднього ув'язнення та виконання покарань, у тому числі в державній установі «Житомирська установа покарань (№ 8)», статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) щодо заборони катування осіб, до якого прирівняне незабезпечення прав засуджених осіб на визначену Кодексом норму площі в камері, на що також неодноразово зверталась увага під час проведення попередніх відвідувань НПМ.

Така ситуація може призвести до чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини, підставою для подання яких є порушення статті 3 Конвенції та призначення виплат значної суми коштів як моральної компенсації за перебування у таких умовах.

У порушення вимог Глави 4 Розділу IX Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО), ув'язнені та засуджені не забезпечуються належними побутовими умовами. Зокрема, частина відвіданих камер установи (№№ 103, 111, 114, 115, 219, 220, 225, 226, 303, 309, 310, 311, 312, 313, 317, 323 та інші) потребують проведення поточного ремонту. Стіни та стеля зазначених камер вологі та вкриті пліснявою, в окремих камерах сантехнічне обладнання фізично зношене, перебуває в антисанітарному стані та потребує заміни.

В установі порушуються права в'язнів на приватність. Зокрема, в окремих камерах ліжка розташовані впритул одне до одного, що не забезпечує особистого простору ув'язненим. В поодиноких випадках туалети не обладнані дверцятами, у зв'язку із чим в'язні змушені їх завішувати речами для усамітнення, що може розцінюватися як поводження, що принижує людську гідність.

У камерах №№ 107, 111, 219 та інших неналежно обладнано вентиляцію, оскільки відчувається застоєне повітря.

В установі продовжується негативна практика порушення вимог Порядку забезпечення, обліку та експлуатації меблів, інвентарю і предметів господарчого призначення та норм їх забезпечення і експлуатації в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах Державної пенітенціарної служби України,

затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5, зокрема у камерах відсутні бачки із питною кип'яченою водою, у зв'язку із чим ув'язнені вживають воду із централізованої водопровідної мережі.

Станом на 07.02.2023 в установі відбувало покарання 168 осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, з яких більшість мали право на застосування до них зміни умов тримання шляхом переведення до багатомісних приміщень камерного типу. Проте, через відсутність в установі таких приміщень питання стосовно застосування до вказаних осіб передбаченої законодавством заохочувальної норми адміністрацією установи не розглядалося. Засуджені до довічного позбавлення волі штучно позбавлені права бути переведеними до звичайних жилих приміщень виправної колонії максимального рівня безпеки.

Прогулянкові дворики потребують поточного ремонту, нависи для захисту від атмосферних опадів перебивають недостатню для цих потреб площу та потребують ремонту.

В установі на день моніторингового візиту утримувалось 23 іноземця (громадяни Туреччини, Азербайджану, Грузії, російської федерації, Йорданії та інші), які не володіють українською мовою.

В установі, у порушення вимог пункту 14 Глави 2 Розділу II ПВР СІЗО, наявні примірники Правил поведінки ув'язнених і засуджених у слідчих ізоляторах тільки англійською та російською мовами. Примірники іншими іноземними мовами відсутні, що свідчить про те, що іноземці не ознайомлені з ними.

У порушення вимог пункту 6 Глави 3 Розділу VII ПВР СІЗО кореспонденція, яку ув'язнені адресують Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, приймається відповідальною посадовою особою установи незапечатаною в конверт, що призводить до її перегляду та свідчить про необізнаність ув'язнених з правилами внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів.

Наведені порушення, у разі невжиття заходів до їх негайного усунення, можуть призвести до дискредитації держави Україна серед країн – членів Організації Об'єднаних Націй, беручи до уваги зобов'язання кожної з таких держав, згідно зі статтею 55 Статуту ООН, сприяти загальній повазі та додержанню прав людини й основних свобод.

З огляду на викладене, а також приймаючи до уваги те, що:

відповідно до підпункту 2⁷ пункту 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 № 228, Міністерство юстиції України забезпечує контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених та узятих під варту осіб,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України від 23.12.1997 № 776/97-ВР «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

п р о ш у :

1. Вжити вичерпних заходів до негайного усунення, виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму, наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання у діяльності державної установи «Житомирська установа виконання покарань (№8)», причин та умов, що їм сприяють, а також запобігання їх у подальшому.

2. Організувати та провести перевірку стану організаційної діяльності державної установи «Житомирська установа виконання покарань (№8)», причин неналежного функціонування, що потягли порушення прав людини, за результатами якої вжити вичерпних заходів реагування, вирішити питання притягнення до відповідальності винних осіб.

3. Про результати розгляду цього акту реагування у місячний строк повідомити Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, додавши на підтвердження інформацію, копії документів та матеріалів фотофіксації про вжиті заходи.

Звертаю увагу, що відповідно до частини 2 статті 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», а також статті 188-40 Кодексу України про адміністративні правопорушення, невиконання законних вимог Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

